

door Richard van de Velde



De crashplaats van Eddie Albright jr. in Zoelen.

ZOELEN - Zondag 17 september 1944 staat in de geschiedenisboekjes te boek als het begin van de Operatie Market Garden. Het was de codenaam voor een geallieerd offensief tegen de Duitsers. Het bestond uit een grootschalige luchtlanding (Market) en een grondoffensief vanuit België (Garden). Beusichemmer Richard van de Velde ontdekte dat Zoelen hier ook een staartje van meekreeg.

Gevolgen Operatie Market garden ook in Zoelen ondervonden

Het was de bedoeling dat tijdens deze operatie Britse, Poolse en Amerikaanse luchtdoelwitstroepen belangrijke bruggen over Nederlandse rivieren zouden innemen. Vervolgens zouden grondtroepen via deze bruggen snel kunnen doorstoten naar het IJsselmeer. Doordat de brug bij Arnhem 'een brug te ver' bleek te zijn, konden de grondtroepen niet bereikt worden en mislukte de opzet om de Duitse troepen in het westen van Nederland te isoleren en door te stoten naar het Ruhrgebied in Duitsland. Helaas werd de oorlog hierdoor met een half jaar verlengd, zodat Noord-Nederland en met name het westelijk deel van Nederland een lange winter doormaakte.



Op 17 september 1944 rond 13.30 uur kwam de 28-jarige Amerikaanse piloot en 1ste luitenant Edward Albright Jr. van het 56e Sqdr. om het leven, toen zijn Thunderbolt P-47-D bij zijn 55e inzet vanuit de richting Rijswijk een noodlanding maakte in een veld aan de toenmalige Noordeneindschesteeg (nu Avezaathsesteeg), nabij uitspanning Den Os tussen Buren en Zoelen.

Edward (Eddie) Matthew Albright Jr. was enig kind van de prominente zakenman Edward Matthew Albright en moeder Olivia White uit Norfolk, Virginia. Zijn vader was secretaris-penningmeestervan de Albright-Hopkins Flowermeelfabriek. Het gezin woonde daar aan de slijke Chesterfield Boulevard. Edward was tijdens zijn pilootopleiding in Alabama getrouwd met Gladys Brown uit Flomaton.

Ltn. Edward Albright was vanaf juli 1942 als instructeur in dienst van de USAAF te Gunter Field. In juni 1944 trad hij toe tot de 56e Fighter Group en werd gestationeerd in Boxted in Engeland, waar ze vanuit Halesworth i.v.m. de D-day landingen naartoe waren gedirigeerd. Hij was een week voor de crash commandant van de 63e Fighter Sqdr. B geworden. Op 17 september 1944, de eerste dag van Operatie Market Garden, leidde hij zijn zgn. Red Flight. Deze missie

waar hij bij betrokken was, duurde van 10.30 uur tot 15.45 uur. De te vliegen route was Amersfoort-Leersum-Ede-vliegveld Soesterberg en dan via Rotterdam weer terug naar de basis in het Engelse Boxted. Bij hun aanval op de rangeerterreinen in Amersfoort raakte door Duits afweergeschut de brandstoftank van Eddie's Thunderbolt in brand en explodeerde. Zijn wingman Ltn. Frank Ogden vertelde later dat hij Edwards vliegtuig zag optrekken in een wolkenformatie, waarin hij verdween zonder meer te worden gezien. Ondertussen beschoot de rest van Eddie's squadron grondoelen in Leersum en werd in Ede een locomotief met twaalf wagons zwaar beschadigd. Eddie vloog in zijn zwaar gehavend 'kist' richting Wijk bij Duurstede en probeerde een geschikte plek te vinden om te landen.

Peter van Malsen (*1934) uit Rijswijk is de laatste geweest die deze piloot nog levend heeft gezien: „Ik woonde toen met mijn ouders op de Veldweg in Rijswijk, vlakbij het Amsterdam-Rijnkanaal. Ik hoorde schieten en ik liep naar buiten en zag die Amerikaanse jager met sputterende motor op vijftig meter hoogte over ons huis vliegen, richting Zoelense Veld. Ik kon de piloot zelfs zien zitten.”

Poetswatten

Getuige Piet Hofman (*1930) vult het verhaal verder aan: „Het huis van mijn ouders was de villa La Vita Nuova net buiten de bebouwde kom van Buren naar Tiel. Mijn vader en ik hoorden het afweergeschut bij Wijk bij Duurstede ratelen en liepen snel naar boven naar de slaapkamer. Met een verrekijker volgden wij boven het Zoelense Veld een aangeschoten vliegtuig. Op een gegeven moment zagen we de piloot nog tijdens zijn vlucht uit de cockpit klauteren richting de stukgeschoten brandstofleiding, om die met poetswatten o.i.d. te dichten. Helaas verloor het toestel snel hoogte. Al landend probeerde hij uit de cockpit te klimmen, toen zijn landingsgestel in een plotseling opdoemende sloot terecht kwam en over de kop sloeg. We zagen de piloot niet meer, dus gingen we er

met de fiets snel heen. We namen een regenjas voor de piloot mee om hem indien nodig te kunnen verbergen. Bij aankomst bij het toestel lag de piloot echter onder het toestel en was al dood. Zijn gezicht was gelig van kleur en hij had een blauwe plekken nabij zijn oog en op zijn borst. Mijn vader heeft de vliegkaart, die bevekt was met olieafdrukken van zijn vingers, veilig gesteld. Andere persoonlijke bezittingen werden na de bevrijding aan een officier meegegeven ter verdere verzorging. Het militaire boekje en kaart hebben we zelf opgestuurd naar het adres, dat erin stond. Later kregen we de vliegkaart teruggestuurd als herinnering voor ons. Helaas is die kwijtgeraakt. Toen wij bij het bewuste toestel weggingen, werd het afgeschermd door andere Amerikaanse jagers, om te voorkomen dat de Duitsers erbij kwamen. Er werd om ons heen geschoten met mitrailleurvuur. Na een vlaggensein van mijn vader, konden wij ongestoord weer naar huis fietsen. Bij ons vertrek, kwamen mensen van de Ondergrondse uit Zoelen ons tegemoet. Ze wilden de overgebleven kogels uit het vliegtuig meenemen. Zelfs de kerosine en wielen waren gewild.”

Archief

Volgens een in het archief van Buren bewaard gebleven proces verbaal, kwam Eddie bij de landing onder zijn eigen toestel terecht en werd vervolgens doodgedrukt. Toegesnelde omstanders haalden hem onder het toestel vandaan en legden hem onder de vleugel. De motor van het vliegtuig was bij de crash afgebroken en lag nabij de staart en de kap van de cockpit was afgerukt. Even later arriveerden Duitse militairen die het terrein afzetten.

Het stoffelijk overschot werd pas de volgende morgen overgebracht naar de kapel op de begraafplaats te Zoelen. Omdat het midden in de periode van Operatie Market Garden was en er toen nog de hoop was dat Nederland snel zou worden bevrijd, werd met de begraving wacht. Toen bleek dat de bevrijding toch nog langer op zich zou laten wachten, is Eddie op 23 september



Op deze plaats, de schuur rechts achter het huis, stond in de oorlogsjaren nog de uitspanning Den Os. Zo'n 300 meter hier tegenover, richting Burensedijk, stortte op 17 september 1944 de Thunderbolt neer. Door een ruilverkaveling in de zestiger jaren is de bewuste dwarsloot verdwenen.

begraven op het nieuwe kerkhof aan de Beemdsestraat in Zoelen. Bij de plechtigheid waren aanwezig Dominee Israëls, de burgemeester van Zoelen, gemeentesecretaris Vermeulen en enkele politieagenten. Het gecrashte vliegtuig lag daarna nog maandenlang aan de Avezaathsesteeg en werd langzaam maar zeker door de plaatselijke jeugd grondig ontdaan van alles wat lost en vast zat.

In oktober 1946 werd Edwards stoffelijk overschot op het Amerikaanse oorlogskerkhof in Neuville, nabij Luik in België, herbegraven. Vervolgens werd op 14 mei 1949 zijn stoffelijk resten, op verzoek van zijn ouders, naar Amerika overgebracht. Hier werd Edward jr. een dag later herbegraven op de Elmwood Cemetery in Norfolk, Virginia. Zijn grafsteen is daar nog steeds te zien. Edward is gedecoreerd met de Silver Star, Distinguished Flying Cross, Air Medal en met de Air Medal with the Three Oakes Clusters.

Grote liefde

Een klein jaar geleden ging Van de Velde op zoek naar familieleden van deze piloot. Na een digitale speurtocht van enkele maanden door de VS, kwam hij uiteindelijk in telefonisch contact met de 90-jarige weduwe van Eddie, die nog steeds in de zuidelijke staat Alabama woonde. „Ze was enorm verrast dat

ik kans had gezien haar te traceren en dat ze in de nadagen van haar leven weer nieuws hoorde over haar 'eerste grote liefde'. Ze vertelde mij dat Eddy dol was op accordeon spelen en dat hij vanuit zijn basis in Engeland elke dag een brief naar haar stuurde. Toen die op een gegeven moment niet meer aankwamen, vermoedde zij het ergste. Pas in 1946 vernam zij officieel van de Amerikaanse regering dat hij bij een crash in Nederland was omgekomen. Daarna heeft ze van geen enkele instantie meer iets vernomen, zelfs niet waar Eddie precies was neergestort. Zij hertrouwde na de oorlog met de bekende advocaat Woodford W. Dinning uit Alabama en kreeg drie kinderen.”

Eddie gaf zijn leven voor onze vrijheid en dat mogen we nooit vergeten. Wellicht is het om die reden een idee om nabij de crashplaats een eenvoudige plaquette te plaatsen aan een lantaarnpaal. Van de Velde: „Ik zal met de gemeente Buren contact opnemen en vragen of zij daarvoor toestemming geven. De huidige bewoners van boerderij Den Os staan er in ieder geval positief tegenover.”

Heeft u nog meer informatie over deze gebeurtenis, neem dan contact op met Richard van de Velde, 0345-502583 of bezoek zijn website: www.oorlogsslachtoffersgemeenteburen.nl.